

Nyelvművelés szótárfokon

1. Bevezetés

A mai magyar nyelv közelmúltban megjelent, szélesebb olvasói réteget megcélzó újabb szótára, az Értelmező szótár+ (ÉrtSz+. Főszerk. Eöry Vilma, Tinta Kiadó, 2007), nyelvünk szavainak és szókapcsolatainak jelentését situációs összefüggéseikben ragadja meg. Az értelmező, a szinonima-, a valencia- és kollokációs szótárak módszereit és sajátosságait egyesítve gyors és könnyű hozzáférést biztosítva igyekszik ábrázolni a szavak gazdag szemantikai kapcsolatrendszerét.

A jelen ismertetésben a korábbi egynyelvű szótárak egyik lehetséges céljának fényében azt a kérdést szeretném elsősorban megvilágítani, vajon a nyelvhasználat szótárakkal miként szabályozható. A kérdés akkor tehető fel értelmesen, akkor lehet kifejtteni, ha előbb feltételezzük, hogy a művelt köznyelv használata lexikográfiai módszerekkel kodifikálható, és az ott rögzített mintákat a nyelvközösségnek a szótárt használó része követendőnek ismeri el. Éppen ezért ezúttal arra leszünk kíváncsiak, hogy az adott szótár mennyiben járul vagy járulhat hozzá a nyelvművelésnek a szerzők által emelt feladatához, és ezt milyen eszközökkel teheti meg.

2. Az Értelmező szótár+ mint értékmérő

A szótárt Jászó Anna főiskolai tanár, Eöry Vilma főszerkesztő és Kiss Gábor sorozatszerkesztő mutatta be a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetének földszinti előadótermében a 2007. május 21-én megtartott könyvbemutatón, a megjelentek nagy száma mellett. Az ÉrtSz+ nyelvhasználatot szabályozó szemléletére utalva a bemutatót jelenlétével megtisztelő Vizi E. Szilveszter, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke megnyitó beszédében hangsúlyozta: fontos feladat a magyar nyelvet az információs társadalom és a globalizáció korában határon innen és túl sértetlenül megőrizni.

Az őt felszólalásában követő Jászó Anna e gondolatot folytatva úgy értékelte a magyar nyelv jelen állapotát, hogy abban bizonyos „romlás” figyelhető meg, és ez leginkább a vonzatkeretek felbomlásában érzékelhető.

A kommunikáció folyamata nyelvművelői nézőpontból valóban nem függetleníthető attól az értékrendtől, amelynek elkötelezettjei a résztvevők. Sőt ebben az értelemben az igényes írásbeliség és beszédprodukciónak az értékteremtő tevékenység, amelynek az eredményei át kellene hogy hagyományozódjanak a felnövekvő nemzedékekre. Ezek szerint az ÉrtSz+-nak a kreatív nyelvhasználat helyesnek minősített termékeit kell összegyűjtenie, és a „helytelenekkel”, más szóval a **kevésbé értékesekkel** szemben fel- és kitüntetnie. A nyelvben a sokak által fokozatos értékvesztésként érzékelt folyamat lényege azonban közelebbről nem határozható meg könnyen, különösen az nem, hogy ez hogyan hat vissza értékrendünk egészére.

Szótári összefüggésben az említett értékváltozással kapcsolatban Országh László, a hazai szótárirás úttörője és a modern magyar szótáriróadalom egyik megteremtője szerint a szótáraknak napjainkig két fő elvi típusa alakult ki: a normatív és a tájékoztató jellegű szótár (Országh 1954: 119). Az előbbi az **élő nyelv szókészletének minőségi normalizálását tűzi ki célul**, ezért a normatív szótár a helyes nyelvhasználat mintegy **törvénykönyvét** alkotja meg. A szókészlet minőségi normalizálására való törekvés a korábban szóba hozott **romlással** lényegileg ellentétes lexicográfiai „intézkedések”-re sarkallta az ÉrtSz. szerkesztőit, akik a bevezetés feltevéséhez hasonlóan természetesen tartották, hogy a szótár a nyelvhasználat szabályozásának egyik, ha nem éppen a legfontosabb eszköze. Az utóbbi, tájékoztató jellegű szótárak mindegyik változatának fő célja egy nyelv adott állapotának a teljességre törekvő rögzítése, s ezen belül a nyelv egyes vagy nem teljesen érthető lexikai elemeinek magyarázata. Országhnak a szótárakra vonatkozó szigorú funkciómeghatározását kissé fellazítva az ÉrtSz+-ot ezért **erősen normatív jellegű tájékoztató szótárnak** nevezhetjük.

Normalizálást az idézett szerkesztői állásfoglalások értelmében egyrészt az anyanyelvet érintő idegen nyelvi hatások mérséklése, másrészt a magyar nyelv jelenlegi állapotának, mint ideálisnak, a valamilyen módon kieszközölt fenntartása jelenthet. A szótáron belül mind az előbbi, mind az utóbbi a mintamondatok bemutatásával és az alaposan megrostált példaanyag szemléltetésével történik. Az ÉrtSz+ példamondatait szándékosan nevezem mintamondatoknak, hogy jelezzem: nem kis hányaduknak csak másodlagos funkciója az élő nyelvhasználat példázása, olyannyira, hogy közöttük – mint a szerzők hangsúlyozzák – a szövegkorpuszokból származók mellett kitalált mondatok is szerepelnek.

Az ÉrtSz+ tartalmának és szerkezetének, amennyiben a szótár a művelt köznyelv leltára kíván lenni, kimondatlanul vissza kell tükröznie a szerkesztői által fentebb megfogalmazott értékítéletet. Ennek folytán a lemmaszelekció célja több, mint a címszavak mögötti jelentések létezésének a bizonyítása (Országh 1962: 108). Az alábbiakban e kérdésről lesz szó.

3. A címszóanyag szűrése

Az ÉrtSz+ szókincsének törzsállománya, magva a köz- és irodalmi nyelvi szóanyagból tevődik össze. Így a szótár megtartja az egynyelvű történeti nagyszótáraknak azt a gyakorlatát, miszerint a kifejezések előfordulását igazolni és az igényes nyelvhasználatot támogatni példamondatokkal és irodalmi idézetekkel érdemes. Ez a megközelítés megegyezik a hétkötes ÉrtSz.-ben követett gyakorlattal. Az ÉrtSz.-ről írt 1962-es tanulmányában Országh László úgy fogalmaz, hogy a szóhasználat szemléltető anyag részét alkotó irodalmi idézetek közlésének az a célja, hogy a nyelv művészeitől kimunkált, irodalmi szóhasználatot közkinccsé tegye (Országh 1962: 108). Szerinte hibás képet kapna nyelvünkről az, aki csupán az ÉrtSz. szabad szókapcsolatait, példamondatait és állandósult kifejezései alapján ítélné meg a gondolatközlés magyar nyelv adta lehetőségeit. Ezért nyújtanak többet az irodalmi idézetek a szótár szerzőitől alkotott példánál. Az ÉrtSz+ azonban csak akkor alkalmazza az irodalmi idézetek módszerét, ha egy szó csak egy adott irodalmi mű alapján dokumentálható (ÉrtSz+ 2007: XIV). A fennmaradó esetekben a Magyar nemzeti szövegtár és a Magyar történeti korpusz anyagaira támaszkodik, és főltehetően akkor folyamodik nem korpuszból vett példákhoz, ha az adott szótári bejegyzés egyik korpuszban sincs dokumentálva. Lévén, hogy az ÉrtSz.-nél jóval szélesebb terjedelmű ÉrtSz+ a magyart idegen nyelvként elsajátítani akaróknak, fordítóknak, újságíróknak is szól, könnyű belátni, hogy ezzel a lépéssel a szerzők kimondottan az igényes nyelvhasználatot szorgalmazzák.

Csak alapszavakkal találkozunk; olyan szóalakokkal azonban, amelyek szabályok alapján könnyen levezethetők, nem. Elhagyásukat, a címszóállomány ilyen mértékű redukálását, terjedelmi okokból lexicográfiailag helyesnek fogadhatjuk el. Az eljárás mégis újabb kérdést vet fel: Vajon

a képzett és ragozott alakok javának mellőzése hogyan szolgálja a standard nyelvhasználat elsajátítását? Nincs ugyanis olyan része a szótárnak, amely leírná a paradigmák szabályos levezetését. Az idegen anyanyelvű szótárhasználatól kifogástalanul működő magyar grammatikai kompetenciát elvárni nem szabad. Annak hiányában pedig nehezen hihető, hogy a nem magyar anyanyelvű tanuló képes pusztán a rendhagyó szóalakok megjelenítésére támaszkodva hiba nélkül rekonstruálni az összes szabályosat. Nem is beszélve a szóalakok olyan változatairól, amelyek szabadon, a jelentés megváltoztatása vagy módosítása nélkül felcserélhetők egymással akár ugyanabban a szöveggörnyezetben is. Vagyis sem a szöveggörnyezetből nem vonható el az egyik vagy a másik alak használatára vonatkozó szabály, például *fel-fől*, sem a meglévő nyelvtani szabályok nem adják meg az egyik vagy a másik szóalak alkalmazásának a feltételeit.

Az ÉrtSz+ szóállományának gyűjtésekor a szerzők ezen túlmenően nyelvőri hivatásuknak megfelelően különös tekintettel voltak a határon túli magyar szavak rögzítésére, hogy valóban a nyelvközösség egésze által használt szavak és kifejezések szerepeljenek a szótárban.

A nyelvközösségen belül spontán módon dől el, mely idegen szavak illeszkedjenek be a nyelv rendszerébe. A szótári munkaközösség ezt mintegy imitálva, úgy tűnik, egyedi döntések alapján emelt be idegen szavakat a készülő szótárba. Ahogy erről fogalmaznak: „Idegen minősítésűek a nyelvünkbe az utóbbi évtizedekben bekerült szavak, mint *manöken*, *sci-fi*, de azok is, amelyek a mai nyelvhasználatban is őrzik még **idegenes hangulatukat**, függetlenül attól, hogy már több száz éve használjuk őket” (ÉrtSz+ 2007: XIX; kiemelés tőlem). Ugyanakkor a **papucs** szócikkében a tárgy vajdasági elnevezései, amelyek nyilvánvalóan szláv jövevényszavak, nem számítanak idegennek, „bizalmas” stílusjelölés áll előttük. Ez igaz a *villanykörte* muravidéki nevére is (*zsarnica*). Az tehát, hogy valami „idegenes hangulatú”, így további sajátos szempontok alapján dőlhetett el.

Az idegen szavak státusa az ÉrtSz.-ben szintén vitatott. Ezért annak címszavai közé beiktattak minden, a köznyelvben meghonosodott, széles körben ismeretes idegen eredetű szót (pl. *cigaretta*, *deklaráció*, *kultúra*), szaknyelvi szavakat, mint: *abszolút*, *büdzsé*, *cölibátus*; érdekes módon azonban, sem ezen, sem más hasonló esetekben nem alkalmazva az *idegen* stílusminősítést. Ennek következtében a két szótár összevetése az idegen szavak aránya szempontjából nem lehetséges.

Ami a felvett szócikkek összetételét illeti, lehetnek, akiknek úgy tűnhet, hogy – mint a könyvbemutatón is felvetették – a szótár szóanyaga avított, idejétmúlt. A régies, esetleg ma már nem is használatos szavak gyakori előfordulása a második pont alatt ismertetett szemléletnek tudható be. Ez szembevetendő megnyilvánulása a nyelvhasználat egy adott módját standardizáló törekvésnek.

4. A nyelvhasználat szabályozásának néhány lexikográfiai módszere

A magyar szavak szövevényes kapcsolatrendszerének a szemléletes ábrázolását szolgáló minden eszközt elemezhetnénk értékmegőrző hatékonysága szempontjából. Ilyen a szinonimák megadása, az ellentétek felsorolása, az összetételek utótag szerinti felsorolása; valamint a sok tartalmi bővítés, kiegészítés, például szókapcsolatok, szólások, közmondások közlése, a tájszavak felsorolása, az etimológia közlése, a fogalomkörü csoportosítás és a nyelvhasználati tanácsok, tehát mindaz, amit ennek az értelmező szótárnak a címében a + takar (ÉrtSz+ 2007: VII). Ezek közül azokat emelem ki, amelyek véleményem szerint legalkalmasabbak az ÉrtSz+-ot olvasók (anya)nyelvi kifejezőképességének formálására, mert megakadályozhatják a helytelen szerkezetek létrejöttét, vagy hátráltathatják, hogy azok bekerüljenek a köztudatba. Az ÉrtSz+ ugyanis fékezni óhajtja egyes manapság megfigyelhető nyelvi jelenségek terjedését: bizonyos morfológiailag módosult szószervezetek használata helyett a normát nem sértő példákét javasolja. A példamondatok (szám szerint 40 410) testesítik meg a hibátlan nyelvi produkció tipikus végeredményeit, mint alább látni fogjuk.

A) Az argumentumszerkezet szemléltetése

A vonzatkeretek 2. pontban szóba hozott fellazulása ellen hathat az, hogy az ÉrtSz+-ban nagy hangsúlyt fektettek **maguknak a vonzatkereteknek**, vagyis az igéknek/névszóknak, és a hozzájuk tartozó argumentumoknak a pontos szemléltetésére, például (a csillag a hibás igei vonzat jele):

gratulál

1. (Szóban vagy írásban) valamilyen alkalomból kifejezi elismerését, jókívánságát valakinek. *Gratulálok a bátyád házasságkötéséhez.* (ÉrtSz+ 2007: 10, kiemelés tőlem.)

A helyesnek ítélt vonzatkeret megadása segít abban, hogy útját álljuk az olyan kifejezések elterjedésének, mint *Szeretnék *gratulálni* az elnökasszonynak az eredményért [helyesen: *eredményhez*].

B) Az idiómák bemutatása

Az állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások egymástól különféle jelekkel világosan elhatárolt rögzítése (ÉrtSz+ 2007: XIV), a régebbi magyar irodalomból felvett szavaké mellett, ugyancsak konzerváló hatással lehet a nyelvhasználatra, és így kizárhatja, hogy olyan nem létező szókapcsolatokat hozzunk létre, mint:

*Kihúzták alóla a vizes lepedőt.

A helyes változat feltüntetésén túl, amely módszer, mint a következő szócikkészletből látszik, meg egyezik a vonzatkeretek szemléltetésének módszerével, az idióma után annak értelmezését is megtaláljuk a **lepedő** szócikkében.

- Szólás: *Ráhúzzák a vizes lepedőt*: rábizonyítják a vétkét és megbüntetik miatta. (ÉrtSz+ 2007: 991)

Nagyon érdekes tendencia mutatkozik napjainkban az állandósult kifejezések használata terén. A médiában is mind sűrűbben fordul elő, hogy két szólás szilárdan összeforrottnak hitt tagjait egymástól függetleneknek tekintik, és az elemeikből nyert kifejezés jelentését a kompozicionalitás elve alapján próbálják meg levezetni. A levezetés lehetetlensége folytán nyelvbotlásra emlékeztető keveredés jön létre a hangtanitól, alkalmanként az alaktanitól is magasabb szinten. Egy szólás, közmondás, általában egész mondatdal fejeződik ki, lexikalizálódott szókapcsolattal nem; vö.: *Addig jár a korsó a kútra, míg el nem törik* (ÉrtSz+ 2007: 896); *így is, úgy is*: 'mindenképpen'. *Így is, úgy is meg kell csinálni* (ÉrtSz+ 2007: 682). Lexikalizálódott szókapcsolatból egy mondatban több is szerepelhet, talán ez idézi elő a közmondásokkal, szólásokkal való hasonló bánásmódot. Két megszilárdult szókapcsolat felbomlása és összeillesztése folytán a zavar mondathatáron belül jelenik meg, például:

*Nagyon rossz sinen vagy, Klaudia.

Itt valószínűleg a *sinen van* és a *jó/rossz nyomon van* állandósult szókapcsolatok elegyednek egymással sajátos módon. A **sín** címszónál ép formájában találkozhatunk az előbbi kifejezéssel:

- Szólás: *sinen van az ügy vagy a dolog*: jó úton van, kedvezően halad. (ÉrtSz+ 2007: 1390)

Elég a két összegabalyodott kifejezés egyikének egy elemére rálelnünk az ÉrtSz+-ban, hogy rájövünk, a *sinen van* kifejezésnek (predikátumnak) csak ÉLŐ és EMBER szemantikai jegyekkel nem rendelkező alanyi argumentuma lehet.

C) A fogalomköri rendezés, mint a fogalmi gondolkodás befolyásolója

A fogalomköri csoportosítás az ember kategorizálási képességén alapuló jelentésfogalmat (Kiefer 2000: 92) kísérli meg a szótár használói számára egységesíteni úgy, hogy a szótár végén kínált szubjektív ontológiát megismerteti velük. Ha ugyanis a fogalmaknak ez a rendezése kedvező fogadtatásra talál például a magyart idegen nyelvként tanuló diákok körében, az az ÉrtSz+ fogalomköri csoportosításának némi objektivitást fog kölcsönözni, mert közös hivatkozási alapot képez. Olyan vázat, amelynek a feltételezett mentális reprezentációja megközelítőleg azonos lesz minden, ezt a rendezést alkalmazó elmében. A fogalomköri csoportok előzetes kialakítása képes lehet megtakarítani a diáknak azt az időt és energiát, amelyet a diák a frissen elsajátított magyar szavak általánosabb jelentésű szavak alá való besorolására fordítana. A tanuló embernek szüksége van a fogalmak rendszerére, az úgynevezett szemantikai hálókra, mivel pszichológiailag bizonyított, hogy a szavak megjegyzése sokkal könnyebb, ha egy adott szituációhoz kötjük őket, ha szemantikailag közel álló szavakkal, kifejezésekkel találkozunk (Fillmore 1968, Koutny 2004).

A fogalomköri rendezés azonban nem merül ki az ÉrtSz+ második kötetéhez csatolt listában. A címszó jelentései szerint felsorolt szinonimák és ellentétes jelentésű szavak a listában ábrázolt rendszer elemeiként járulnak hozzá a szavak mögött megbúvó fogalmak egyértelmű elhatárolásához.

D) A stílusminősítések normalizáló hatása

A stílusminősítések lényegüket tekintve – akárcsak a Magyar nyelv értelmező szótárában – az ÉrtSz+-ban ugyancsak a nyelv művelésének eszközei. Úgy állítanak fel rangsort a szótár szavai között, hogy kijelölik használatuk körét. Ez a megállapítás minden olyan stílusminősítésre érvényes, amelyik nem kifejezetten hangulati jelentéselemet emel ki, mint a *durva*, a *rosszalló*, vagy a *kedveskedő*. A *választékos* és a *ritka* (értsd: szokatlan) stílusminősítések felvétele például itt is kimondottan a nyelvápolást szolgálja. Az ÉrtSz.-ben alkalmazott másik, valamint radikálisabb módszer az volt, hogy szerkesztőségének tagjai csillaggal jelölték meg az általuk **nyelvtisztaság** és **nyelv-helyesség**, azaz származás és alakiség szempontjából helytelenített címszót, alakváltozatot, kifejezést vagy szókapcsolatot (ÉrtSz, I. köt. 1966: XXIV). Előfordult, hogy az ilyen, használatra nem javasolt szavaknál stílusminősítés, szak- vagy csoportnyelvi jelzés állt csillag helyett, például: (Bány) ‘bányászat’, (Állatteny) ‘állattenyésztés’, (argó). Az ÉrtSz.-ben egyszerre léteztek az (irod) ‘irodalmi nyelven, szépirodalmi stílusban’, a (költ), azaz ‘költői nyelven’ és a (vál) ‘választékosan’ stílusminősítések. „Gondosan, körültekintően kiválasztott” magyarázatú megjelölést az ÉrtSz+-ban csak az irodalminak minősített szavak kaptak (ÉrtSz+ 2007: XIX), vagyis ott a népies stílusú szókkal való szembeállítás túl (mert a „népies” nemcsak a népnyelvben használatos jelent) nem differenciálódik tovább a köznyelviakkal szembeállított szavak rétege. A mindennapi, közvetlen társalgásban használt szavak minősítése az ÉrtSz+-ban is *bizalmas*. A „szleng” – írja az útmutató – a bizalmas nyelvhasználatnak már olyan változatát különíti el, amely főleg egyes társadalmi csoportokhoz kötött. Ez a stílusminősítés többnyire mégis az ifjúsági nyelv szavai és kifejezései előtt lép fel, és nemigen különít el egyéb csoportnyelvekhez tartozó szavakat, eredjenek azok akár a tolvajnyelvből, akár máshonnan. Vagyis az ÉrtSz+, stílusminősítéseinek használatát tekintve jelentős mértékben leegyszerűsödött az ÉrtSz. bonyolult stílusértékelő rendszeréhez képest. A sok, nehezen elkülöníthető stílusárnyalat összefogása egy-két rövidítésben viszont nem mutathat meg annyit a nyelv

rétégzettségéből, mint a differenciáltabb skála az ÉrtSz+ elődjében. Ezzel szemben az ÉrtSz+-ban **előnyös többletként** az adott címszón kívül stílusminősítést kapnak a szinonimák és az antonimák is.

Az ÉrtSz+ *régi* stílusminősítése három ÉrtSz.-beli minősítést fog össze: *régít* (rég), az *elavulóban* és az *elavultat* (elav). Így megjelöli a magyarázatot nem igénylő, de régies hangulatú szavakat (*rég*), azokat a szavakat, amelyek lassan kikopnak a mindennapi élet nyelvéből (*elavulóban*), és amelyeket egy mai felnőtt ember magyarázat nélkül már nem érthet meg (*elav*). Az ÉrtSz. e három stílusminősítésének átvételét és átalakítását az alábbiakban szemléltetem, aszerint felsorolva a minősítéseket, hogy az ÉrtSz. melyiküket alkalmazta gyakrabban.

Amit az ÉrtSz.-ben (rég) megjelöléssel láttak el, az az ÉrtSz+-ban is réginek számít, például ÉrtSz.: **burkus** (rég), ÉrtSz+: **burkus** (rég); ÉrtSz.: **oroz** (rég), ÉrtSz+: **oroz** (rég); ÉrtSz.: **bullá** (rég), ÉrtSz+: **bullá** (rég).

Az akkori szóhasználatnak (az adott jelentésben) egyre kevésbé részét képező szavak mellett az ÉrtSz.-ben (elavulóban) stílusminősítés állt. Ezt az ÉrtSz+ minden esetben ugyancsak a *régivel* helyettesíti: ÉrtSz.: **gavallér** (elavulóban), ÉrtSz+: **gavallér** (rég); ÉrtSz.: **berukkol** (elavulóban), ÉrtSz+: **berukkol** (rég).

Az ÉrtSz.-beli *elav* minősítésnek is a *régi* felel meg az ÉrtSz+-ban, erre azonban az ÉrtSz+-ban kevés példát találunk, mert a már az ÉrtSz. idejében is elavultnak tartott szavak általában ki-maradnak az ÉrtSz+ szójegyzékéből: ÉrtSz.: **porkoláb** (elav), ÉrtSz+: **porkoláb** (rég).

Az a tény azonban, hogy a régies kifejezések ÉrtSz.-beli három árnyalatú minősítésére az ÉrtSz+-ban mindössze egy stílusminősítést (a *régi*) alkalmazzák, ez csökkenti az ÉrtSz+ árnyalási lehetőségeit.

E) Nyelvhasználati tanácsadás

A szócikkeket lezáró rész elsősorban nyelvhelyességi útmutató. Ez a szótár egyik fontos, megkülönböztető sajátossága. Tartalmaz a címszó kiejtésére, helyesírására, ragozására vonatkozó adatokat és a jelentését specifikáló enciklopédikus jellegű információkat is. Helyet kapnak benne a címszó származékai és olyan alakjai, amelyeket többé már nem használunk (l. a **szív** szócikkeit).

A szóalakok helyesírásának szabályozása mindenképpen a nyelv használatának módjára kiható mozzanat. Azzal, hogy pontosan meghatározott stílusú és alakú szavakat **ajánlunk**, egyúttal **meg** is **szabjuk**, hogy a szótárhasználó milyen szituációban, mely változatokat részesítheti előnyben.

5. Összefoglalás

A Bevezetésben megfogalmazott feltevés szerint egy egynyelvű szótárban a művelt köznyelv használata lexikográfiai módszerekkel kodifikálható. Ennek megfelelően az ÉrtSz+ megalkotói – a Nyelvtudományi Intézet nyelvművelői és nyelvi tanácsadó osztályának dolgozói – művükkel a korrekt írásbeli fogalmazás és kifogástalan beszédstílus elősegítésére törekedtek. Szándékukat már a könyvben rögzített szóanyag megválogatásával is igazolták, miközben a 2. szakaszban bemutatott célokat tartották szem előtt.

Bár egy szótár lehetőségei mindig korlátozottak, hiszen a nyelv változása és művelése egyének és közösségek gyakorlatán múlik, az ismertett lexikográfiai módszerek alkalmazásával az adott szótár a maga eszközeivel hozzájárulhat a nyelvműveléshez akár a szövegprodukción, akár az iskolai nyelvtanítás terén.

Ezért az ÉrtSz+-ot a benne megfogalmazott szándékok és tartalom alapján melegen ajánljuk nyelvészek, nyelvművelők és a tágabb érdeklődő közönség számára egyaránt.

SZAKIRODALOM

- A magyar nyelv értelmező szótára.* I–VII. 1966. Bárczi Géza és Országh László vezetésével szerkesztette a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete. Budapest, Akadémiai Kiadó.
- Értelmező szótár+* 2007. Értelmezések, példamondatok, szinonimák, ellentétek, szólások, közmondások, etimológiák, nyelvhasználati tanácsok és fogalomkörü csoportok. Főszerkesztő: Eöry Vilma. Budapest, Tinta Könyvkiadó.
- Fillmore, Charles J. 1968. „The case for case”. In: E. Bach–R. T. Harms (eds.): *Universals in Linguistic Theory*. Holt, Rinehart and Winston, New York.
- Kiefer Ferenc 2000. *Jelentélmélet*. Budapest, Corvina.
- Koutny Ilona 2004. Nyelvi és nyelven kívüli ismeretek a szótárban. In: *Fasciculi Linguistici Series Lexicographica. Lexikológiai és lexikográfiai látkép. Problémák, paradigmák, perspektívák*. Szeged, Generalia.
- Országh László (szerk.) 1962. *A szótárírás elmélete és gyakorlata A Magyar Nyelv Értelmező Szótárában*. Nyelvtudományi Értekezések 36. sz. Budapest, Akadémiai Kiadó.
- Országh László 1954. *A magyar szókészlet szótári feldolgozásának kérdései*. A Magyar Tudományos Akadémia Nyelv- és Irodalomtudományi Osztályának közleményei. Különlenyomat a IV. Kötet 1–2. nagygyűlési számából.

Földesi András